

## Prijedlozi za podizanje kvaliteta nastave historije u školama u Federaciji Bosne i Hercegovine

---

Na Filozofskom fakultetu u Sarajevu je 12. maja 2011. godine bio organiziran jednodnevni Okrugli stol o temi "Nastava historije u školama u Bosni i Hercegovini", na kojoj su aktivnog učešća sa referatima uzeli prof. dr. Zijad Šehić, prof. dr. Dubravko Lovrenović, akademik Dževad Juzbašić, prof. dr. Vesna Mušeta-Aščerić, prof. dr. Azem Kožar, Melisa Forić, Arifa Isaković, Aida Kovačević, Senada Jusić, Enver Dervišbegović, Bahrudin Beširević, Milija Marjanović, Samir Hajrulahović, Haris Duraković i drugi prisutni nastavnici i profesori historije.

Nakon predstavljanja referata vođena je diskusija poslije koje su referenti i diskutanti donijeli sljedeće zaključke:

1. Da se nastava historije u osnovnim i srednjim školama na području Federacije Bosne i Hercegovine izvodi po dva sata sedmično što trenutno nije slučaj.
2. Da se unatoč svih pozitivnih pomaka ostvarenih u reformskom procesu, uključujući i Smjernice za pisanje udžbenika iz historije i geografije i usuglašene zajedničke jezgre, današnje stanje udžbeničke literature ne može ocijeniti zadovoljavajućim i da je za nadilaženje takvog stanja nužna primjena novih metodoloških, pedagoških i didaktičkih standarda u njezinoj izradi.
3. Da nadležne institucije poduzmu odgovarajuće mjere kojim bi se srednjim stručnim školama osigurali primjereni udžbenici.
4. Da se osuvremeni proces stručnog usavršavanja nastavnog osoblja.
5. Skrenuti pažnju medijima, printanim i elektronskim, na sadašnje nezadovoljavajuće stanje prezentacije historijskih tema, često ideologiziranih ili tumačenih od strane nekompetentnih osoba nacionalističkih sklonosti. Ovo smatramo posebno štetnim jer se pogubno odražava na stanje ionako zapuštene političke kulture cijeloga društva osobito pogađajući mlade.
6. Insistirati na izmjeni normativa kojima je utvrđen odnos između nastavne i naučne komponente univerzitetskog nastavnog osoblja.
7. Uz podršku entitetskih i kantonalnih institucija pristupiti izradi novih udžbenika historije čiji se osnovni cilj ogleda u poznavanju prošlosti kao jednog od temelja za izgradnju humanije budućnosti.

8. Uvesti recenziranje Okvirnih nastavnih planova i programa i objavljivati ih sa imenima autora što do sada nije bila praksa. Ministarstvo obrazovanja i nauke Kantona Sarajevo je dostavljalo nastavnicima NPP (a to su u stvari Okvirni NPP) na razmatranje nakon što Vijeće za usklađivanje udžbeničke politike usvoji NPP i odobri udžbenike napisane u skladu sa tim NPP. Većina nastavnika ne poznaje postupak donošenja NPP i odobravanja udžbenika, pa su dajući sugestije u “pogrešnom trenutku” sami doprinijeli stvaranju nesklada između NPP i udžbenika.
9. Uputiti Vijeću za usklađivanje udžbeničke politike F BiH (kojeg čine svi kantonalni ministri obrazovanja i nauke zajedno sa federalnim ministrom koji ima ulogu koordinatora) zahtjev za usaglašavanjem broja sedmičnih sati nastave historije u osnovnim i srednjim školama.
10. Izjednačiti nastavnu normu nastavnika historije u kantonima koja treba biti u skladu sa povećanim opterećenjem nastavnika reformom nastave historije. Naprimjer; nastavna norma nastavnika historije u srednjim školama je šarolika jer postoji razlika između gimnazija, stručnih i tehničkih škola, a te razlike su još jače izražene u nekim kantonima.

### Obrazloženja zahtjeva

Za ostvarivanje zadataka nastave historije nastavnici i učenici moraju imati dovoljno vremena, a jedan čas je u slučaju nastave historije često gori nego nijedan. Osim toga, nastavnici u svim školama za provođenje istih ideja moraju imati na raspolaganju isto vrijeme.

Zastupljenost historije u NPP u F BiH izgleda ovako:

|                                |   |   |   |   |
|--------------------------------|---|---|---|---|
| <b>NPP na hrvatskom jeziku</b> | 2 | 2 | 2 | 2 |
| <b>NPP na bosanskom jeziku</b> | 1 | 2 | 1 | 2 |

### Napomene

1. Vijeće za usklađivanje udžbeničke politike usvaja Okvirne NPP prema koji bi trebali predstavljati osnovni dio NPP koja donose resorna kantonalna ministarstva praveći u izvjesnoj mjeri izmjene u odnosu na Okvirni NPP. Ovakva praksa je određena Konceptijom devetogodišnje osnovne škole.
2. Do sada je Vijeće za usklađivanje udžbeničke politike usvojilo Okvirne NPP-e od 1. do 8. razreda devetogodišnje osnovne škole. Godine 2008. resorna ministarstva kantona sa većinskim hrvatskim stanovništvom (u kojima je devetogodišnje osnovno obrazovanje počelo kasnije nego u kantonima sa većinskim bošnjačkim stanovništvom) je donijelo “NPP za devetogodišnje osnove škole

na hrvatskom jeziku u Bosni i Hercegovini”. Zvanično ne postoji Nastavni plan i program na bosanskom jeziku već postoje Nastavni planovi i programi za devetogodišnju osnovnu školu od 1. do 8. razreda koja su zasebno usvojila resorna ministarstva: Kantona Sarajevo, Tuzlanskog kantona, Zeničko-dobojskog, Unsko-sanskog i Bosansko-podrinjskog kantona. Ministarstvo obrazovanja i nauke Kantona Sarajevo je donijelo i NPP za 9. razred.

Broj sedmičnih sati historije je isti u svim NPP navedenih kantona, ali postoje izvjesne razlike u programskom sadržajima.

### **Zakonska mogućnost ispunjenja zahtjeva**

Jedan od ciljeva uvođenja reforme osnovnog obrazovanja je i rasterećenje učenika u toku jedne nastavne sedmice. Ako se upoređi Konceptija devetogodišnje osnovne škole kojom je određeno maksimalno opterećenje učenika nastavom u toku jedne sedmice sa Okvirnim NPP uočava se mogućnost povećanja broja sati nastave historije.

Ova tabela je iz Okvirnog Nastavnog plana i programa za VIII razred devetogodišnje osnovne škole. Sedmični broj nastavnih sati, odnosno sedmično opterećenje učenika, prema Okvirnom NPP je 25 (Tabela 1), a prema Konceptiji devetogodišnje osnovne škole je maksimalno opterećenje učenika u toku sedmice do 30 sati. To znači povećanje sedmičnog broja nastave historije neće dovesti do prekoračenja maksimalnog opterećenja učenika u jednoj sedmici.

Upoređivanjem Okvirnih NPP uočava se jedna nelogičnost: učenici VIII razreda su manje opterećeni nego učenici VI razreda. VI – 26, a VIII razred 25 sati sedmično.

**TABELA: 1.**

| Redni broj | Obavezni nastavni predmeti   | Sedmični broj nastavnih sati | Godišnji broj nastavnih sati |
|------------|------------------------------|------------------------------|------------------------------|
| 1.         | Maternji jezik i književnost | 4                            | 140                          |
| 2.         | Prvi strani jezik            | 2                            | 70                           |
| 3.         | Drugi strani jezik           | 2                            | 70                           |
| 4.         | Matematika                   | 4                            | 140                          |
| 5.         | Fizika                       | 2                            | 70                           |
| 6.         | Hemija / kemija              | 2                            | 70                           |
| 7.         | Biologija                    | 1                            | 35                           |
| 8.         | Geografija / zemljopis       | 1                            | 35                           |
| 9.         | Historija / povijest         | 1                            | 35                           |

|                               |                                |           |            |
|-------------------------------|--------------------------------|-----------|------------|
| 10.                           | Tehnička kultura               | 2         | 70         |
| 11.                           | Likovna kultura                | 1         | 35         |
| 12.                           | Muzička / glazbena kultura     | 1         | 35         |
| 13.                           | Tjelesna i zdravstvena kultura | 2         | 70         |
| <b>UKUPNO REDOVNE NASTAVE</b> |                                | <b>25</b> | <b>875</b> |

Vijeću za usklađivanje udžbeničke politike potrebno je sugerirati da svaka izmjena NPP prema kojem se pišu udžbenici na kantonalnim nivoima utječe na kvalitet nastave historije, jer udžbenici ne odgovaraju NPP po kojem se izvodi nastava. Osim toga, ovakva praksa finansijski opterećuje roditelje učenika.

U novom NPP za historiju bi trebale biti određene teme koje treba predstaviti na multiperspektivan način.

Tražiti da se u recenziranje udžbenika geografije, ako u NPP za geografiju ostanu i dalje historijske teme, uključe i historičari. Ovo je neophodno jer su sadržaji geografije često u koliziji sa sadržajem udžbenika historije.

Nastavni plan i program bi trebao biti tako koncipiran da omogućava izradu udžbenika kao radnog materijala, odnosno da pruža mogućnost da se učenici sa određenim temama upoznaju samo na osnovu historijskih izvora tj. da se izbjegne davanje gotovih činjenica kroz lekcije što korištenje historijskih izvora često čini nepotrebnim.

Promijeniti način biranja recenzenata udžbenika historije. Vijeću za usklađivanje udžbeničke politike dati precizne prijedloge za izbor recenzenata.

Izraditi posebne obrasce za recenzente udžbenika historije iz reda univerzitetskih profesora i iz reda nastavnika historije u osnovnim i srednjim školama koji bi recenzirali udžbenike po različitim kriterijima. U obrasce za recenziranje uvesti eliminatorne kriterije.

Veliki problem su i sadržaji dječije štampe (Male novine, 5PLUS, ...) koju također odobrava Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke. Historijske teme pišu nestručne osobe što učenike često dovodi u zabunu.

Sarajevo, 12. maj 2011. godine

prof. dr. Zijad Šchić  
Predsjednik Organizacionog odbora Skupa